

EĞİTİMDE İLETİŞİM DÜŞÜNCELERİNİN KÖKENLERİ (*)

C.W. BENDING

Çeviren:
Ass. Levend KILIÇ

Dil iletişimin temelidir. Düşüncelerin iletişimi ve insanlığın bu konudaki yeteneği gelişmesinde kesinlikle en anlamlı öge olmuştur. Derler ki, “Eğer insan dilinin yapısı hecelemeye uygun olmasaydı, ormandaki vahşi hayvandan farksız olurdu”. Dili kullanarak insan yalnızca diğer bireylere kesin bilgiler aktarmakla kalmaz, aynı zamanda geçtiği ve olduğu zamana aldırmaksızın karmaşık durumları açıklar. Onun dili yeni düşünceleri içine alarak sonsuza değin büyür gelişir ve diğer kişilerin bireysel deneylerini izleyerek kendi bilgisinin artmasını sağlar. Kişi deneyimlerini anımsayabilir hem de diğer kişilerden aldığı bilgileri, önermelerle birleştirerek gelecekteki davranışlarının temelini oluşturur.

Dilin kaynağı konusundaki kuramlarında düşünürler ayrılmaktadırlar. Ancak, dilin insanların gruplarla birlikte yaşamaya ve karmaşık düşünceleri iletmek gereksinmesini duyarak, belli bir durumdaki, belli bir nesneyi tanınabilen seslerle göstermeye başlayınca kadar geliştiği olası değildir. Şüphesiz ilk önceleri sesler,

(*) «The Origins of Ideas Concerning Communication in Education» Communication and The Schools, Pergamon Press, Oxford, 1970, s. 1-12.

kullanan az sayıdaki kişilerce biliniyordu ve onların gizemli gücü tarafından küçük toplumlar içinde yetke ve orun kazanmıştı. Ayrıca, seslere sihirli bir anlamda verilmişti. Eğitim tarihi içinde zaman zaman bu tür oluşumlara rastlanır ve iletişim simgeleri iletişimin kendisinden daha önemli olur. Örneğin, kitap içeriğinden daha bir anlamlıdır ve Latince çoğunluk tarafından anlaşılmaz ama dinleyenler karşısında konuşmayıcıya bilgelik ve yetki sağlar.

İnsanlığın diline egemen oluşu, onu çevresindeki hayvanlar dünyasından ayırmış, ancak düşüncelerini diğerlerine iletme gücü yer ve zamanla sınırlı kalmıştır. Daha güçlü bir hayvanla karşı karşıya kalma talihsizliği bu düşüncenin tümüyle yokoılmasına yol açabilirdi. Yeni düşünceler, ancak ses ve organların taşıyabildiği kadar yayılmış ve düşüncenin sürekliliği peşpeşe gelen kuşakların bellekleri ile bütünlüğüne bağlı kalmıştır. Binlerce yıl önce eski taş devrinin insanları çizgiler, kabartmalar ve oymacılıkla kendilerinden sonra gelen kuşakları hayrete düşürecek biçimde, düşüncelerini ileterek sürdürmenin yollarını bulmuşlardı.

Taş devrinin ilk sanat örnekleri gerçekçidir; avcı ve toplayıcı toplumlardakine benzer biçimde çizilen hayvan ve insan şekilleridir. Eski taş devrinin sonlarında yapılan çizgiler ve oymacılıkdaki simgesel anlatımlar daha bir ortaktır ve bu ilerleme daha karmaşık dil örneklerinin gelişmesiyle eş anlamlıdır. Gelişme çizgisinin bir yerinde, bazı zeki kimselerin aklına resimlerin, sadece olayları anlatmak ya da sanatçıya doğanın üstünde sihirli bir güç vermek için değil, aynı zamanda iletileri vermekte de kullanılabileceği gelmiş olmalıydı.

Yazma sanatı, herhalde insan oğlunun en büyük başarısıdır. Doğu Akdenizin Sami Kabilelerince ilk kez kullanılan alfabetik yazıdan önce, binlerce yıl geçmiştir. Ancak, insan resimli yazı, ideogram ve sesçil (phonetic) yazı aşamalarından geçerek, kendi yazgısını belirlemeye doğru en kararlı adımını atar duruma gelmiştir.

Gözlem ve buluşlar yoluyla bizi çevreleyen dünyadan çok şey öğrenebiliriz. Ancak tek iletişim aracımız bilimsel yazı ise ya buluşlarımızla tek başına kalırız, ya da çok seçkin küçük grupların üyesi oluruz. İletişim tarihi aslında bu küçük seçkin grupların aşamalı genişlemesi olmuştur.

Bizim tarih öncesi atalarımız, diğer yaratıklarda görülenlerin dışında, dört iletişim yöntemi geliştirmişlerdir. Sorunlarını en il-

kel yollarla anlatıp, görüşebilmişler, olayları resimli ve simgesel olarak gösterebilmişlerdir. Diğer yaratıklar gibi başka bireylerle doğrudan ilişki kurup, bilgi alış-verişi yapabilmişlerdir. Taş atmak düşmanlığı göstermek olduğu halde, yiyecek sunmak arkadaşlığı simgeler. Biz bu ilkel insanlardan sonra çok aşama aldık. Bizim iletişim yöntemlerimiz geniş ve karmaşıktır. Ancak tümü beş temel ilkeye dayanmaktadır. Anlatım, karşılıklı konuşma, resimli anlatım, simgesel anlatım ve görgül katılım.

Düzenli eğitimin temeli iletişimdir ve kısıtlı bir ortamda öğrencilerin öğrenmesini sağlamak için çalışma ve buluşa olanak sağlayan bir öğretmen olsun, ders veren bir öğretmen olsun, her ikisi de tam anlamıyla bir iletendir. Bu ikisi de iletişimdir; çünkü amaçlar önceden saptanmıştır ve her ikisinde de öğrenim sürecinin önemli bir işlevi vardır.

Dikkate değer olay, eğitim tarihi, eğitimin temelinde yaşananları olduğunu düşünenler ve dilin temel etken olduğunu benimseyen düşünceler arasındaki eksik tartışmalarla ilgilidir. İkinci grubun basılmış ya da yazılmış dilin değerine abartılmış bir önem vermesi, bu durumu daha da karmaşıklaştırmıştır. Öğrenme sürecinde, yaşantı ve dil arasındaki temel karşılıklı ilişkinin olumlu gerçekleşmesi, seyrek görülen durumlardandır. Bilginin yaşanarak edildiğine inananların, yüzlerce yıldır sesleri daha güçlü çıkmıştır. COLET, ERASMUS, RABELOUS ve MONTAIGNE Orta Çağda kitapla öğretime şiddetle karşı çıkan önderlerin yanında; daha yakın çağda LOCKE, ROUSSEAU, PESTALOZZI, FROEBEL, MONTESSORI, JOHN DEWEY ve kalabalık diğer bir grup, bulucu yöntemlerde birleşmişlerdir. Karşı tarafta, köy okullarından üniversiteye kadar kendi denenmiş yöntemleri üzerinde yoluna devam etmiş hemen her zaman sessiz kalmış geniş bir öğretmen kitlesi yer almıştır.

Karşıt öğretilerin kökleri, insan uygarlığının ilk zamanlarına dayanır. Çoğu kez eğitimin eski Yunanistan'da başladığı söylenir, Yunan eğitiminin bir çok yönleri sonraki yılların eğitim yönlerinden daha sağlam ilkeler üzerine oturtulmuşluğu bir gerçektir. Ancak, yüksek düzeyli hayvanların tümü, yaşama yeteneklerini yavrularına öğretir ve her halde anladığımız eğitim, iletişim tarihi kadar eskidir.

İlkel öğrenim girişimleri çoğunlukla yaşantıya dayalı ve aile grupları içinde başlamış olmalıdır. Bu gibi yöntemler zaman içinde yaşamış ve giderek biçimsel eğitim şekilleriyle birleşmiştir. Eflatun, zamanındaki Mısırlıları anlatır, şöyleki: “Küçük çocuklar için aritmetik oyunları yaratmışlar ve çocuklar bunları büyük bir zevkle öğrenmişlerdir. Bu oyunda çocuklar aynı sayı elma ve çiçek buketini bazen çok sayıda, bazen az sayıda insana dağıtmak zorundaydı... Yine uzunluk ve genişlikleri olan nesnelerin ölçülmesi, çok gülünç ve utanç verici şeyleri doğal olarak yokumsamamızdan bizleri kurtarmıştır.” Bu anlatılanlar doğrudan doğruya çağdaş “buluş” (discovery) matematiğine ilişkin bir kitaptan alınmıştır ve bize Mısır eğitiminin sadece bir yönünü göstermektedir.

Okuma ve yazmanın üst sınıflarca önemli bir yetenek sayıldığı Mısır’da, mektup yazma yaşamın düzenli bir bölümünü oluşturmuştur. Karı, koca, aileler ve çocuklar arasındaki birçok mektuplar, sözleşmeler, vasiyetnameler diğer kayıtlar ve halk duyuruları okuma yeteneğinin yaygın olduğunu göstermektedir. Okullar sadece rahip ya da memur olacak erkek çocuklar için kurulmuş, ancak çokluk Mısır evinde, çocukların eğitimi ailenin önemli görevleri arasında sayılmıştır. Yöntem; bir taş parçasına yazılmış yazı, zank ve mangal kömüründen yapılan mürekkep kullanılarak düz kireçtaşı parçalarına kopya etmektir. Ustalık kazanmada bu gibi yöntemler salık verilir, fakat konu yüksek sesle, makamla okunarak ezberlenir ve sonra anne baba ya da öğretmen tarafından tekrarlatılırdı. Başarısız olanlar dövülmekte ve Mısırlılar arasında bir erkeğin kulaklarının sırtında bulunduğu yaygın, kalıplaşmış sözlerdendi. Konuşmak yerine dövmek daha etkili bulunmaktaydı.

Okullardaki erkeklerin yaşları büyüyünce, bütün belgeleri papirus sayfalarına kopya ederler ve daha öncekiler gibi, onları da yüksek sesle makamla okurlardı. Görülen şu ki, Mısırlı çocuk kendi kitabını başkalarından kopya ederek yapar ve bunları ezberlerdi. Böylece bir eğitsel iletişim ve yöntem kavramı kurulmuştu. Bu kavrama zaman zaman karşı çıkılmasına rağmen, yine de bozulmadan Eski Yunan, Roma, Orta Çağ’dan geçerek çağımıza kadar gelmiştir.

Ancak eğitsel iletişimle ilgili daha mantıklı kavramların tamamen bilinmediğini varsamamalıyız. Çağdaş yöntemlerin çoğun-

luğu kesinlikle eski düşünörlere dayandırılır. Bugün bizler, eğitim felsefesi yerine bir eğitim bilimi geçirmeye çalışıyoruz, teknolojiyi de kendi amacımız için kullanma gücüne sahibiz. Birçok ilkenin değeri çok önceleri anlaşılımıştır. Ancak, bunların bilinmemezlikten gelinmesi, biçimlerinin bozulması ve eğitim uzmanlarınca önemsenmemesi şaşkırtıcıdır. Bugün aynı tutumun sürüp sürmeyeceğini henüz görmek durumundayız.

Sofistler iletişime bir bilim gibi dikkat eden ilk kişilerdi ve tek araçları sözleriydi. M.Ö. 4. yüzyılda Yunan gençleri üstünde etkileri büyüktü. Bu etki müzik ve spor okullarının alçak gönüllü görevlilerine kadar iniyordu.

Sokrates çağdaşlarının çoğu tarafından bir sofist olarak kabul edilirdi. Ancak kavramların doğruluğundan çok tartışma sanatına büyük önem verenlerin karmaşık düşüncelerini benimseyerek, “Bu durum üzerinde hiç durmayanlar için bu karmaşıklığın önemi yoktur, düşündükleri ne kadar karmaşık olursa olsun kendilerini çok beğenirler” demektedir.

Sokrates sözlü iletişimin tümevarımsal yönteminin yaratıcısı olarak kabul edilebilir. Kendisi küçük küçük gruplara, başdan sonuna kadar sorulu-yanıtlı ve ilgili örneklerin de üzerinde durarak, gruptakilerin çoğunu sıkmadan, önemli kavramları doğru anlamayı öğretmiştir.

Sokrates, duyu organları aracılıyla elde edilemeyecek gerçeklerin araştırmasını öğretisinin temeli saymıştır. Bugün, bu gibi öğretiler genellikle Eflatun’un adıyla anılır, Sokrat’ça yöntem bize göre soru-yanıt yöntemidir. Eğitim tarihi içinde onun yeri sürekli ve saygındır, bununla birlikte, soru-yanıt yönteminde düşünmeden akıl yolu ile öğrenmenin düzeyi düşer. 19. yüzyılın ortalarına kadar Dr. Brewster’in ünlü “Rehber”inde birçok ders programı konuları karşılıklı konuşmaya dayanan ezberleme öğrenim yöntemiyle yazılmıştır. Sokrat’ın yöntemi, Herbart’ın Beş Biçimsel Aşaması’nın önemli bölümünü oluşturmuş ve 20. yüzyıl içinde programlanmış öğrenimin temeli olarak benimsenmiştir.

Eflatun’un eğitim felsefesine katkısı; konuşmaya büyük önem vermesiydi, yazılara, tekrar edildiği ve ezberlenebildiğinden düşünceleri dondurup akılların yerine bilgili olmanın geçebileceği için hiç güvenmemesi şeklinde olmuştur. Eflatun özellikle, olgun

öğrencilerle, grubun içindeki düşünce alış verişinin, her üyeye bütün üyelerin toplam bilgisinden daha fazla bilgi sağladığına inanmıştır. İnsanlardan pek azı, Eflatun'un eytişim (=Diyalektiğin) ruhu uyandırıcı ve ilkel akli canlandırıcı olduğu kuramını ikircisiz benimseyecektir. Çoğu kişi, modern eğitim tekniğinde büyük anlam sağlayan eytişim olayların çok önemli olduğunu kabul ederler, ama eğitsel iletişimin yine de en fazla yokumsanan bir yönüdür. Bundan dolayı, karşılıklı iletişim bizim çalışmalarımızın çok önemli bir bölümü olacaktır.

Eflatun'un öğrencisi Aristo galiba dil ve yaşantı arasındaki karşılıklı ilişkinin düzenlenmesini anlayan ilk kişidir. Kendisi Eflatun'dan daha çok deneysel görüşü benimseyerek, Hippokratik geneleklerin üzerindeki incelemelerin önemine ağırlık vermiştir. Aristo'ya göre maddeler, şekiller ve nedenleri saptamak için duyuşsal algılamamanın verdiği sonuçlar, Eflatun'un evrensel gerçeklerini bulma yöntemleri kadar önemlidir. Aristo'nun öğrettiklerinin sonuçlarından birisi, yaygınca kullanılan sözcüklerin kesin anlamlara bağlanması idi ve Aristo Büyük İskender'in öğretmeni olduğu için öğrencisinin fethettiği değişik uzak bölgelerden bilgi sağlayabilmiştir. Aristo'nun öğrettiklerinin ilk etkisi terim dizgisinin (=terminolojisinin) ile öğrenciler için ortak ilgilerinin değerinin ortaya konması olmuştur. Onun öğretiminin uzun vadeli sonucu Orta Çağda Avrupa'nın her yerinde görülür. Ünlü öğretilerde (Aristo'da) okumuş azınlık öğrenciler tarafından onun deneysel çalışmalarının ilkeleri canlı bir şekilde saklanmıştır. Çocuklar ya da yetişkinler için öğretmenin yöntemi, kitaplardan kopya etmek, ya da yazdırmak ve bu sözleri belleğe geçirmek olmuştur. Bu yöntemin uygulama ve anlamayla çok az ilgisi vardı ve 20. yüzyıl ortasına kadar da devam etti.

Fiziksel ceza eğitim iletişimde çağlar boyunca saygı gösterilen araç olarak kalmış giderek Johnson gibi adamlar, bütün bilgilerini acımasızca döven öğretmenlerine borçlu olduklarını açıklamışlardır. 18. yüzyılda Eton (*) okulu müdürü birgün içinde sekenden fazla çocuk dövmüş ve çoğu kimseler cezaların öğrencilerde sürekli bir yara bırakmadığını söyleyebilen bir okul müdürü için bunun bir erdem olduğunu düşüncesini taşımıştır.

(*) Eton, İngiltere'de özel bir okul (Ç.N.)

Eđitime en önemli değişikliği getiren Őey nedir diye sorulursa çok kiŐi bunun “matbaanın” bulunması olduğu yanıtını verir. Yazılanların baskıyla oęalmasý eğitimi gclendirmiş ve böylece önemi her okuyan açıkça kavrayabilmiŐtir. Ancak, basılmış yazının yeni düzenlenmiş ilkokullarda, büyük sınıfları yaratmanın dıŐında, eğitim üzerinde açık bir etkisi olmamıŐtır. Baskı sanatının bulunuşu görülmeyen bir etken üretmiş, bunun sonraki yüzyıllarda etkisi büyük olmuŐtur. Söz konusu etken, basılı resimlerin kullanılmasıdır.

Johann Amas Komensky (1592-1670) genellikle COMENIUS diye tanınır, öğretmenlerin resimleri sürekli kullanmasını ilk savunanlardandır; kendisine göre, çocuğa gerçeği ya da resmini gösterilmeyen her hangi bir Őeyin açıklanması yapılmamalıdır. “Onların her zaman ve daima her Őeyi dikkatle gözden geçirmelerine izin verilmelidir (zellikle okulda) nk, Şu madde ya da bu madde nedir ve adı nedir bilmelidirler, adını bilmediği Őeyi görmemeli, görmedikleri Őeyi adlandırmamalıdır.” COMENIUS sadece resimli okul kitapları yapmamış, resimlerin evde de edimce (=fiilen) kullanılmasını önermiŐtir. Kendisi, “diledikleri herŐeyle sevinme, resimlere bakma, onlarla istedikleri gibi, hatta okula bırakılmadan evde uęraŐma olanağı çocuklara verilsin” demektedir.

COMENIUS’un düşüncelerini çoğu sonraki yeni bilgilerin ıŐında eleŐtirilebilir. Ancak, onun resimlerin değeri üzerinde durması, eğitim sürecinde bir çeŐit temsilci (vicarious) olarak, resimli ocuk kitaplarının aracılığıyla, aędaŐ eğitimde, gr-iŐit araçların ve gerçeklerin kullanılmasına yol açmıŐtır.

COMENIUS Avrupa lkeleri arasında eğitim üstüne çalıŐmalar ve bu konuda yazılar yazarak dolaŐırken, Roma’da Jesuit niversitesinde bir matematik ğretmeni bir (görsel) oyuncakla denemeler yapıyordu. 1664’de Athanasius Kircher niversitesinde seçkin bir toplantıda, konuyu anlatmak için oyuncakı gösterdi. Topluluk aŐırı derecede ŐaŐırıp, onun byclğnden kuŐkuldular ve kk bir eleŐtiri olmaktan te, Kircher’e matematik ğretimi üzerinde durmasını önerdiler. Buluşu olan “sihirli projektörü”, bir daha gösterilmedi ama, yaptığı bizim Őimdiki yığın iletişim yöntemlerinin çoğunun baŐlangıcıydı. COMENIUS eğer 1664’de o geceki toplantıya katılıydı, ne gibi düŐüncelere ulaŐacaęını insan merak edebilir.

Öğretim mesleğinde her zaman değişikliğe karşı çıkmıştır. Öğretmenlerin, akademik ve sosyal başarılarının dengesi çoğu kez bir bıçağın ucundadır ve bu nedenle öğretmenler yeniliklere karşı çıkarlar. Okul dışı kişiler eğitimde yeni düşüncelerin bir orman yangını gibi oluştuğunu söyleyebilirler ama öğretmenler, bu yeni düşünceleri yaratanların her sabah saat 9'da okula gelip bu düşüncelerin kullanılıp kullanılmadığını bilmelerini ister. Kitaplar konuşma gibi çoktan beri aramızdadır. Hatta 18. ve 19. yüzyıllarda öğretmenler resimlenmiş kitapların, dikkat dağıtıcı olacağından karşısındaydılar. 20. yüzyılın ilk yarısında sayısız köy okulunda “resimlere bakmaya” kızıldı, çok büyük sayıda çocuğa resime bakarak zamanını boşuna harcamaması, okumaya devam etmesi söylendi. Genel olarak resimli kitapların sadece çok küçük çocuklar için uygun olduğu düşünülür.

19. yüzyılın ortasında, okullar dışında, resimlenmiş kitaplar çocuklar için çok geniş sayıda kullanıldı, başlangıçta milyonlarca satıldı. Pazar gününde çocukların bakmaları için bir kaç resimli kitaba sahip olamayan gerçekten fakir evler vardı.

Kitapların çoğunluğu sert törel niteliklere sahipti ve kullanılmasını dinsel gruplar özendiriyordu. “Sihirli projektörü” büyücü rolünden kurtaran kiliseler; ilk kez İncil'deki önemli sahnelerin boyalı saydamları (=slaytları) ve dizi olarak çekilmiş fotoğraflı öyküleri üretmişlerdi. Doğal olaylar ve bilimsel denemelerle ilgili saydamlar da yapılmış, ancak bunlar çoğu kez evlerde kullanılmıştır. Kraliçe Viktorya döneminin günün yeni bilimsel kuramları ile çok ilgiliydiler ve bilgilerini çocukları ve arkadaşlarına sergilemek için saydamları “projektör” yardımıyla gösteriyorlardı. Kilise tarafından hazırlanmış dinsel yerleri gösteren saydamları, sonra yabancı ülkeleri gösteren renkli resimler izledi, ayrıca o yerlere ilişkin ilginç hayvan ve bitki saydamları yapıldı. Fotoğrafın gelişmesi, coğrafya ile ilgili saydamların yapılmasına büyük hız verilmiştir. Öyle ki, günümüzde bile bu konu; görsel gereçlerin kullanımına öncülük etmektedir.

1900'lerde sinemanın bulunması ile heyecan verici bir boyuta ulaşıldı. Sinema eğlence değerine pek az önem veren THOMAS EDISON, onun okullardaki öğretmenlerin tümünün yerine geçeceğine inanıyordu.

Geçen kırklı yıllarda eğitime mekanik yardım sağlama hakkında çok konuşulmuş, ancak buna çok az başvurulmuştur. Savaşın sonra “görsel destekler” terimi epeyce yayılmış ve bu fotoğraf araç gereçleri yapan işletmelerin dikkatini çekmiştir. Birçok eğitim yetkisi, dünyanın bütün bölgelerinde, yeni yapılan araçlarla ilgilenen karmaşık üniteler kurmuş, ancak bunlara, okullardaki uygulamalarda önem verilmemiş, haklarında bilgi edilmemiştir.

Bugün eğitim hiç beklemediği iletişim yöntemlerinin gelişmesiyle karşı karşıyadır. Bizim eğitim sistemimiz inanılmaz şekilde yavaş gelişmiş ve kültür değişimine uyamamıştır. Çoğu kez eğitim yöntemi değişiklikleri, o kadar uzun süre ertelenmiştir ki artık geçersiz gereksinimleri yansıtmış ve eğitim düşünceleri, öğrencilerin içinde yaşadığı toplumla hiçbir ilgisi kalmadıktan sonra benimsenmiştir. Sık sık yeni teknikleri kullanmak olanaksızlaşmış, çünkü bunları içerecek yasalar ya da fiziksel yetersizlik çıkmıştır. Bugün bile, eğitim teknolojisi çağının ilerlemesi için gösterişli sözler edilmekte, ancak film oynatıcı gibi basit araçlar bile ilkokullara verilmediğinden, bu sözler desteksiz bırakılmaktadır. İngiltere’de eğitim yetkililerinin çoğunluğunun film kütüphanesi yoktur ve kırsal bölgelerdeki çoğunluk eğitim araçları, toplanan bağışlardan ya da kullanılmış elbiselerin satışlarından sağlanmaktadır. Bir bölgede, böyle bir aracın satın alındığı haberi, hemen üstteki yetkiliden, söz konusu aracın ne sorumluluğunun ne de giderlerinin karşılanmasının kabul edilmeyeceğine ilişkin bir yazının çıkarılmasına yol açmaktadır. Büyük şehirlerde ise sesli gösterici kullanmak isteyen öğretmenler bu aracı, önce belediyeden almak durumundadırlar.

Yukardakiler 20. yüzyılın ortasındaki gerçeği karamsar bir şekilde gösterebilir. Yüzlerce öğretmen radyoyu televizyonu kullanmakta, her gün yeni tekniklerin geliştiğini işitmekteyiz. Grup öğretimi, buluş yöntemleri, dil laboratuvarları ve kapalı devre televizyon hepsi okullara sokuluyor, ancak bunlar azınlıkta kalıyor. Diğerleri büyük bir eylemsizlik ile kayıtsızlıklarını sürdürüyor.

Teknolojinin gelişmesinin ışığında, tebeşirle yazmak ve anlatmak Midillinin çektiği at arabası kadar ilkelidir. Öğretmenlik mesleği tarih öncesi kabilelerin kaya parçaları ile duvar üstüne karaladıklarından daha iyi hiç bir şey sunamazsa, sonuçta, dış dün-

yanın yığın iletişim araçları her sabah öğretime kendilerini hazırlayan öğrencilerin düşündüklerini öğretmenden daha çok etkileyeceklerdir.

Bugün tüm eğitimde tam anlamıyla devrimle karşı karşıyayız. Bu devrimin nedenleri şunlardır; teknisyenlerin günler geçtikçe hayatımız üzerinde daha bir etki uygulamak istemeleri, üniversiteler tarafından başlatılan ve çoğunlukla, Amerika'da Ford Vakıfı, İngiltere'de Nuffield Kurumu gibi yardımsever vakıflar tarafından akçalanan araştırmaların sayısının artması ve Birleşik Amerika hükümetlerinin eğitim yardımlarında kullanılması için büyük toplamda para sağlamasıdır. Bu devrime okul dışı kitle iletişim araçlarının da yardımı olmuştur. Bunların içine sadece gazeteler, kitaplar, radyo ve televizyon değil trafik ışıkları, tren istasyonlarındaki neon ışıklar ve içecek şişelerinin yazılı altlıkları gibi binlerce iletişim yardımcısı da girmektedir.

Her eğitsel iletişim çalışmasında kitle iletişim tekniklerinin etkileri unutulmamalıdır, bu da Dünya'nın bir yerinde diğer yerinden farklıdır. Asya'da yüz milyonlarca insan henüz hiç bir film ya da televizyon programı izlememiş ve Dünya çocuklarının yüzde yetmiş okula devam etmemektedir. Amerika ve İngiltere'deki gençler transistörlü radyoyu her gittikleri yere götürebilmektedir; fakat bu, radyonun Avrupa ya da Amerika Kıtasında her evde benimsenen bir şey olduğu anlamına gelmez.

Dünyada kendi evlerinden on mil öteye hiç geziye çıkmamış milyonlarca çocuk vardır. Başkaları için, dünya küçüktür. Kendi öğretmenlerinden daha fazla yabancı ülkeleri dolaşan kız ve erkek çocuklarını bulmak bugün olağandır. Jamaika'lı parlak gözlü bir çocuk sınıfın ön sıralarından birinde otururken; Jamaikaya ilişkin verilecek derste bayat ve yanlış bilgilerle dolu ders kitabı artık yetersiz kalacaktır.

Öğretim mesleği dışındakilere ve meslekten olup çocuklara bakmak zorunda olmayanlara okulların zayıf tarafları apaçıktır. Ne yapılacağı ise o kadar açık değildir. Açık yürekli öğretmenlerin çoğu çelişik kuramların hücumuna uğramaktadır ve bunların çoğu da uygulama aşamasında fazla olgunlaşmamıştır. 1960'lardaki izlenceli (=programlı) öğretim, sağlam bir düzeye ulaşmadan önce öğretmenlerin hizmetine sunulan eğitim teknolojisinin güzel bir örneğidir. Moda niteliğindeki "buluşlar" çok zayıf bir temel

üzerinde sunulur ve çoğu kez yeni düşünceleri varolan okul sisteminin fiziksel koşullarında uygulamak olanaksızdır. Çoğu kez öğretmenler, sıkı bir eğitim görmeden, yeni yöntemleri etkili bir biçimde uygulayamazlar. Yeni bir yöntem uygulanacağı zaman, genellikle birkaç akşam bir iki saatlik kursla yetinilmektedir. Bu kurslara da yalnız hevesli ve başka yapacak işi örneğin; kendi çocuğuna bakmak zorunda olmayan öğretmenler katılmaktadır.

Sanayileşmiş bir toplumda yalnız teknik öğretim gören kişilerin değil, aynı zamanda diğer bireylerin genel eğitim düzeyinin yükselmesinin de istemi vardır. Okullar, içinde bulunduğu toplumun aynasıdır. Öyle bir dünya da yaşıyoruz ki, teknolojinin gücü yaşantılarımızı değiştirip, şimdiye dek hiç görülmemiş bir hızla görüşlerimizi değiştirmektedir. Okul dışında, dünyanın nüfusu korku verici bir hızla artmaktadır. İlkel toplumlar, bir gecede kentleşmekte ve insanoğlunun toplu bilgisinin artışı, birkaç yılda bütün önceki artışından daha fazla olmaktadır.

20. yüzyılın istemlerini karşılamak için öğretmenlerin yaratıcı ve esnek olup, dünya okullarında bulunmayan yeni, yüksek nitelikte öğretim yapması zorunludur. Hem geçmiş yıllara, hem gelecek yıllara bakarak bütün yeni düşünceleri ve teknikleri dikkatlice incelemek gereklidir. Öğretmenler, önemli konulardan birisi olan, iletişim kuram ve uygulamasını anlamak durumundadırlar. Ayrıca, herşey bir yana, eğitimin temeli olarak benimsenen ve benimsenmeyen kavramlar arasındaki uzun çatışmanın şimdi çağdaş iletişim araçlarının girmesiyle yeni ve son derece çapraşık boyutlara ulaştığını da bilmelidirler.